

Електроенергийният пазар... **140** години по-късно

Частна инициатива
Свободна търговия
Нисковъглеродна електроенергетика
Децентрализирано производство

- ✓ 4.09.1882 г.: въведена първата електроразпределителна мрежа, която снабдява 59 клиенти в Южен Манхатън с постоянен ток 110V
- ✓ Спонтанен ръст на частни фирми в електрическата индустрия
- ✓ Плахи опити на държавата за регулиране на въгледобива и водните концесии и намеса в определянето на тарифи

Електроенергиен пазар

Следващите 50

3

От частна инициатива към държавен монопол

- Първо реструктуриране на електроенергетиката заради технологичното и икономическо развитие
 - ✓ променливотоковите мрежи правят възможно изграждането на много по-големи централи и отдалечаването на потребителите от производителите
 - ✓ кризата от 1930 г. и Втората световна война отслабват инвестиционния капацитет на компаниите
- Национализация на комуналните услуги: планирането на електроенергетиката е отговорност на държавата
- Стриктна и всеобхватна регулация на енергийния сектор: икономии от мащаба, инвестиции в големи проекти, улеснена координация и планиране на мощности

НО...

... електроенергийните компании стават оръжие за политическа намеса (електорални интереси, политики за заетост, инфлационен контрол)

... забавен ръст на потреблението след петролната криза 1973: правителствата наливат публичен ресурс в спасяване на индустрията от крах

... от инвестиционна еуфория към неефективност на инвестициите и фалити на електроенергийни системи

От държавен монопол към либерализация

В края на 20-ти век:

Необходимост от реформиране на модела:

- ✓ Значително намаляване на икономите от мащаба – достатъчно развити енергийни системи
 - От страна на производството: нови технологии (газови централи)
 - От страна на преноса: увеличаване на капацитета за пренос (съответно окрупняване на пазарите)
 - От страна на търсенето: бързо нарастване
- ✓ Пределните разходи са по-ниски от съществуващите средни разходи
- ✓ Развити информационни технологии

Обратен завой: връщане на инициативата към частния сектор

- ✓ Ре-регулация: Държавата играе по-активна роля в регулирането и контрола

В началото на 21 век:

Свободна търговия + все по-силна държавна (политическа) намеса

- ✓ нисковъглеродна енергетика
- ✓ децентрализирано производство
- ✓ сигурност на доставките

2003: ЕС пазарен модел

- Директива 2003/54/ЕС – създаване на единен вътрешен либерализиран пазар
- Пазарът диктува цените, инвестиционните и технологични решения
- Обект на регулаторна намеса са само естествените монополи

2009: Пакет Енергетика и климат 20:20:20

- Пазар + непазарни цели

2014: Резултати

- Преход от CAPEX към OPEX енергетика: риск за сигурността на снабдяването
- Краткосрочните пазари на енергия: риск за дългосрочната сигурност на инвестициите
- Концепция за пазар на капацитети като спасителна мярка
- Ръст на въглеродните емисии въпреки масираната непазарна интеграция на ВЕИ
- Риск за конкурентоспособността и карбонови изтичания въпреки националните протекционистични политики за структуроопределящи индустрии

Енергийна стратегия 2002 Статус на сектора:
 Дезинтегрирана (държавна) електроенергийна система
 Финансово нестабилни енергийни компании
 Цени, които не покриват разходите
 Кръстосано субсидиране
 Институционално и финансово неукрепнал регулатор

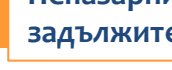
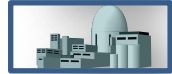
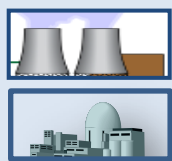

Енергийна стратегия 2002 Избран пазарен модел:
 Конкуренция на производителите чрез приватизация
 Финансово стабилизиране чрез икономическо регулиране
 Премахване на кръстосаното субсидиране
 Институционална и финансова независимост и укрепване на регулатора

Модел „Единствен купувач“

Либерализация по модела „двустрани договори с балансиращ пазар“ и паралелно развитие на борса

БЕХ – ВИП с 91% пазарен дял за 2013

НЕК

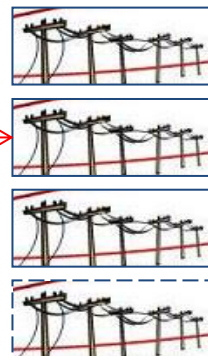
Единствен купувач
Обществен доставчик
ДПИ
Търговец

ВЕЦ и ПАВЕЦ

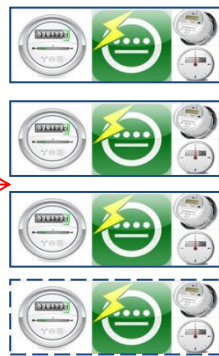
ЕСО

Системен оператор
Преносен оператор
Мрежови активи

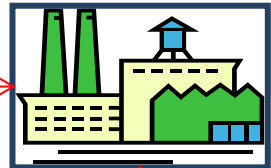
ЕРП

КС+ДПИ

търговци

Непазарни играчи: дългосрочни договори/ задължително изкупуване/ преференциални цени

ЕК'2013:

Пазарните сигнали и недостатъчната конкуренция не могат да изпълнят функциите си да осигурят ефективност на свободния пазар...

Необходимо е да се насърчи конкуренцията на производителите, вкл. чрез виртуални централи...
Да се създаде борса и ефективен балансиращ пазар в рамките на деня и ден напред...

ЕК'2013: „НПО в Третия пакет включва постоянен надзор от страна на регулатора. Това може да бъде предизвикателство, като се имат предвид недостатъците във финансовия и човешкия капацитет на регулаторния орган и неговата независимост...

Да се обмисли по-радикално отделяне на операторите на преносни мрежи, като се извадят от БЕХ (чрез отделяне по собственост)... Това ще засили независимостта на Оператора на преносната система, ще помогне за изграждане на доверие в участниците на пазара и ще гарантира на ОПС финансова независимост от останалите дейности на БЕХ. И накрая, това ще улесни регулаторния контрол, в сравнение с по-сложния модел на Независимия преносен оператор, който понастоящем се предвижда“.

Ако структурата е променена и избраният модел не пасва?

9

- Структурни промени?
- Смяна на пазарния модел?
- ...или синергия между структурни и пазарни промени и начало на ЕНЕРГИЕН ПРЕХОД

Благодаря за вниманието!

emi@emi-bg.com